

SAMOKin eduskuntavaalitavoitteet 2023-2027

Hyväksytty hallituksen kokouksessa 16.06.2022.

Johdanto

Ammattikorkeakouluopiskelijoille viimeiset vuodet ovat olleet erityisesti jaksamisen ja mielenterveyden kannalta haastavia vuosia. Koronapandemiasta johtunut poikkeusaika haastoi koko yhteiskuntaa, mutta erityisesti nuorille ja nuorille aikuisille se osoittautui erittäin vaikeaksi ajaksi. Poikkeusaikojen jälkiä tullaan näkemään vielä pitkään eikä kaikkia vaikutuksia olla vielä edes huomattu. Siksi SAMOKin tavoitteena on, että korkeakouluopiskelijoiden jaksamiseen ja hyvinvointiin panostetaan tulevina vuosina; Suomi tarvitsee hyvinvoivia, työkykyisiä ihmisiä kehittämään hyvinvointiyhteiskuntaa.

Suomen ammattikorkeakoulujen tulee olla yhteisöjä, jonka kaikkia jäseniä osallistetaan toiminnan ja koulutuksen sisältöjen kehittämiseen sekä päätöksentekoon. Näin opiskelijat pääsevät osallisiksi ja saavat tukea tukipalveluiden lisäksi myös koko yhteisöltä. Yhteiskunnan sekä korkeakoulu yhteisön tulee huolehtia opiskelijoiden hyvinvoinnista, opiskelukyvystä sekä toimeentulosta. Opiskelijakunnilla on tärkeä rooli hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden tukemisessa ja tämän työn toteuttamiseen tarvitaan riittävät resurssit.

Globalisaatio, ilmastonmuutos, väestörakenteen muutos sekä ennen kaikkea teknologinen kehitys ovat muutoksen airuita hyvässä ja pahassa. Tekoälyn ja robotiikan kehitys mullistaa ammattirakenteet, ammattien tehtäväsällöt ja työn tekemisen tavat. Osaamisen kehittäminen ja sen tukeminen ovat tulevaisuuden haasteisiin vastaamisen keskiössä. Siksi SAMOKin tavoitteena on, että ammattikorkeakoulutuksen kehittämiseen, sen saavutettavuuteen ja kansainvälisyyteen panostetaan tulevina vuosina; Suomi tarvitsee osaavia ja kansainvälisesti suuntautuneita tekijöitä kehittämään hyvinvointiyhteiskuntaa.

Ammattikorkeakoulutuksella on tärkeä rooli väestön osaamisen vahvistamisessa, kansainvälisen yhteistyön kehittäjänä ja osana eurooppalaista korkeakoulu yhteisöä. Kansainvälisyyden tulisi olla osa kaikkien korkeakoulu yhteisön jäsenten arkea. Näin voimme varmistaa, että sekä suomalaiset saavat riittävästi kansainvälistä osaamista ja että kansainväliset opiskelijat pääsevät osaksi yhteisöä ja siten integroituvat suomalaiseen yhteiskuntaa nykyistä paremmin. Koulutuksen saavutettavuuteen tulee panostaa niin, että korkeakouluissa opiskelevat ja niistä valmistuvat edustaisivat koko väestön monimuotoisuutta ja sosiaalista kirjoa. Maksuton tutkintokoulutus ja opiskelijavalintojen kehittäminen ovat keskeisessä roolissa tämän toteuttamisessa.

Hyvinvointi luo edellytykset osaamisen hankkimiselle ja kehittämiselle

Opiskelijoiden hyvinvointiin panostaminen on erityisen tärkeää koronapandemian ja siitä seuranneen poikkeusajan aiheuttaman pahoinvoinnin kasvun jälkeen. Myös aiemmin luodut rakenteet, kuten entisestään tehostuva koulutus, heikentävät hyvinvointia. Lisäksi laajemmat yhteiskunnalliset ilmiöt, kuten ilmastonmuutos, aiheuttavat haasteita jaksamiseen. Opiskelijoiden hyvinvointia tuetaan aiempaa paremmin järjestämällä opinnot opiskelijaystävällisemmin, tarjoamalla erilaisia tukia ja tukipalveluita sekä edistämällä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Opiskelijakunnilla on keskeinen rooli näiden kehittämisessä korkeakoulu yhteisössä. Opiskelijakuntien merkitys tulee huomioida paremmin kuin ennen ja toiminta turvata. Psykkisen terveyden merkitys osana hyvinvointia tunnustetaan aiempaa paremmin. Ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia edistetään psyykkisillä, fyysisillä sekä sosiaalisilla osa-alueilla, ja niiden vaikutus opiskelijoiden opiskelukykyyn tiedostetaan. Opiskelijoiden hyvinvointiin panostamalla edistetään osaltaan myös Agenda2030:n kestävän kehityksen tavoitetta 3 taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille.

Opiskelijoiden suorituspainetta opintojen suhteen lasketaan ja hyvinvointiin liittyviä ongelmia ennaltaehkäistään aiempaa paremmin. Samalla varmistetaan, että tuki- ja ohjauspalveluita sekä terveydenhuollon palveluita on riittävästi tarjolla ja kaikilla opiskelijoilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet saada tarvitsemiaan palveluita. Myös toimeentulo linkittyy hyvinvointiin keskeisesti erityisesti opiskelijoilla, joiden toimeentulo on usein hyvin matalalla. Toimeentulosta murehtiminen aiheuttaa stressiä, lisää suorituspainetta opintoihin ja hankaloittaa muusta hyvinvoinnista huolehtimista. Opiskelijoiden aika jakautuu nykyisin epätasaisesti niin, että työnteko ja opinnot vievät paljon aikaa, eikä levolle ja rentoutumiselle jää riittävästi aikaa. Kaikessa päätöksenteossa arvioidaan mielenterveydelliset vaikutukset. Vaikutusten arvioinnissa hyödynnetään moniammatillista asiantuntijaosaamista. Mielenterveys nähdään pääomana ja yhtenä tärkeimmistä asioista ihmisen elämässä.

Tavoitteet:

Riittävät palvelut ja toimiva turverkko takaavat opiskelijoiden hyvinvoinnin pohjan

- Mielenterveys- ja psykoterapiapalveluiden saatavuus turvataan. Ammattitaitoista henkilöstöä on riittävästi, ja hoitoon pääsee oikea-aikaisesti. Terapiatakuu sisällytetään hoitotakuuseen ja se määrittää hoitoon pääsyn määräajat. Henkilöstön riittävyys taataan muun muassa muuttamalla psykoterapeuttikoulutus opiskelijalle maksuttomaksi.
- Opiskelijoiden terveydenhuollon ja YTHS:n resurssoinnissa huomioidaan kasvavat palvelutarpeet. YTHS:n budjetti perustuu asiakasmäärän lisäksi palvelutarpeeseen. Opiskelijan terveydenhoitomaksu on kohtuullinen. Valtio turvaa YTHS:n yllättävät kulut nopealla aikataululla.

- Etänä tarjottavat opiskeluterveydenhuollon palvelut jäävät pysyväksi osaksi YTHS:n palveluvalikoimaa ja ne ovat kaikkien maksuvelvollisten opiskelijoiden käytettävissä. Potilasvakuutuslakia muutetaan mahdollistamaan etäpalveluiden käyttö myös opiskelijan ollessa ulkomailla.
- Korkeakoulut tarjoavat opiskelijoilleen riittävät opiskeluhoollon palvelut. Opiskelijahuoltolakiin kirjataan korkeakoululle velvollisuus järjestää opintopsykologin ja -kuraattorin palvelut. Lakiin kirjataan henkilöstömitoitus opintokuraattoreille sekä -psykologeille.
- Opintorahaan tehdään vähintään 100 euron tasokorotus, jolloin se palautuu leikkauksia edeltävälle tasolle. Opiskelijoiden asumisen tukeminen perustuu yksilökohtaisuuteen sekä samoihin tulorajoihin kuin opintoraha.

Yhteisöllisyys ja suorituskeskeisyyden keventäminen vahvistavat opiskelijan hyvinvointia

- Ennaltaehkäisevään, terveyttä edistävään ja sitä ylläpitävään hoitoon panostetaan. Varhaisen puuttumisen mallia käytetään sekä psyykkisen että fyysisen toimintakyvyn tukemiseksi korkeakoulu yhteisöissä.
- Opiskelijakuntien toimintaan on käytettävissä riittävä rahoitus. Julkinen perusrahoitus turvaa opiskelijakuntien lakisääteisten tehtävien hoitamisen.
- Koulutuksen suorituskeskeisyyttä kevennetään. Varmistetaan, että opiskelijoilla on mahdollisuuksia hankkia osaamista monipuolisilla tavoilla, esimerkiksi lähtemällä vaihtoon. Rahoitusmallia kehitetään niin, että se tukee koulutuksen kestävästä kehittämisestä ja koulutuksen laatua. Rahoitusmallin tutkinto- ja tuloskeskeisyyttä kevennetään. Opintojen suoritusajoissa joustetaan, jolloin opintojen rauhallinen eteneminen ja laadukas sekä monipuolinen oppiminen mahdollistuu pelkän suorittamisen sijaan.
- Opiskelija-asumisessa panostetaan yhteisöllisyyttä mahdollistaviin rakenteisiin ja toimintamahdollisuuksiin unohtamatta kuitenkaan itse asumisen yksityisyyttä. Opiskelija-asuntojen yhteydessä on opiskelijalähtöisiä yhteisöllisiä tiloja.
- Enimmäistukiaikaa lisätään seitsemällä kuukaudella ja opintotuen kokonaistukiaika palautetaan 54 tukikuukaudesta 64 tukikuukauteen.

Monipuolinen ja laadukas osaaminen rakentaa kestävästä yhteiskuntaa

Yhteiskunnassa tapahtuu paljon muutoksia ja jopa murroksia, joihin ammattikorkeakoulutus tarjoaa ratkaisuja. Ammattikorkeakoulutuksen jatkuva kehittäminen varmistaa, että Suomella on osaavia ihmisiä rakentamassa sitä jatkossakin. Näin voidaan varmistaa, että Suomi on myös tulevaisuudessa toimiva ja menestyvä hyvinvointiyhteiskunta. Ammattikorkeakoulutusta kehittämällä edistetään Agenda2030:n tavoitetta 4 taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet. Ammattikorkeakoulutuksen rahoitus nostetaan vastaamaan yhä vaativampaa koulutustehtävää. Maisteri-nimikkeen käyttöönotto sekä ammatillisen koulutuksen tutkimukseen panostaminen ovat edellytyksiä korkeakoulutuksen yhdenvertaiselle kehittämiselle. Työelämän muutos edellyttää osaamistason nostoa, ja osaamistason nostaminen edellyttää panostuksia koulutukseen. Aloituspaiikkojen lisääminen tehdään riittävän rahoituksen kanssa ja laadusta huolehtien.

Väestörakenteen muutoksista johtuvat haasteet voidaan ratkaista osaamistason nostolla sekä kansainvälisten osaajien määrää lisäämällä. Kansainvälisten opiskelijoiden määrän lisäämisen rinnalla varmistetaan, että integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan toteutuu sekä korkeakoulussa että työelämässä. Integroitumisen edistämistä vauhditetaan kotikansainvälistymisen mahdollisuuksia kehittämällä, jonka tuloksena yhteistyö suomalaisten ja kansainvälisten opiskelijoiden kesken lisääntyy. Lisäksi Suomen houkuttelevuutta opiskelu- ja työskentelymaana kehitetään.

EU-jäsenmaiden koulutuspoliittiset päätökset tehdään myös tulevaisuudessa kansallisella tasolla. EU koordinoi jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tukee jäsenmaiden korkeakoulutuksen tarkoituksenmukaista yhdenmukaisuutta. Kaikkien korkeakoulujen kansainvälistymistä tuetaan yhdenvertaisesti. Tutkintojen tunnustaminen ja tunnustaminen EU-maiden välillä on vaivatonta.

Myös koulutuksen sisältöjä kehitetään vastaamaan muuttuvan työelämän tarpeita. Esimerkiksi digitaalisuuden ja kansainvälisen osaamisen huomioiminen sekä koulutuksen toteutuksessa että sen sisällöissä on tärkeää. Samoin ilmastonmuutoksen torjuminen ja kestävä kehitys näkyy vahvasti osaamistavoitteissa. Koulutuksen toteutuksen kannalta varmistetaan, että tutkintorakenteet sekä vastaavat työelämän tarpeita että mahdollistavat opiskelijoille sujuvan opintopolun. Opiskelijoiden opiskelumahdollisuuksia laajennetaan opetusyhteistyön ja ristiinopiskelumahdollisuuksien kautta. Kaikilla on mahdollisuus laajaan kurssitarjontaan. Eri toteutustavoilla järjestettyjä kursseja on tarjolla laajasti mahdollista näin opiskelijalle sopivimman tavan opiskella. Opiskelijoilla täytyy olla laadukkaat harjoittelupaikat ja harjoitteluista on saatava riittävä palkkaa samalla, kun ne tarjoavat hyvää osaamista sekä työelämäkokemusta opiskelijoille.

Tavoitteet:

Saavutettava ja laadukas koulutus luovat korkean osaamisen yhteiskunnan

- Korkeakoulutuksen saavutettavuutta parannetaan korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman mukaisilla toimilla ja kehitystyötä jatketaan systemaattisesti. Saavutettavuuden eteen tehtäviä toimia ja niiden toteutumista seurataan säännöllisesti ja tavoitteen edistämiseksi käytetään laajasti tarvittavia kohtuullisia mukautuksia.
- Opiskelijavalintoja kehitetään niin että todistusvalinnan painotusta vähennetään. Samalla ammatillisen perustutkinnon todistusvalinnan ja ylioppilastodistusvalinnan kiintiöitä kehitetään saman suuruisiksi. Ensikertalaisikiintiöstä luovutaan tai sitä vähennetään ja alakohtaiset kiintiöt yhdenmukaistetaan. Avointa väylää valinnoissa kehitetään valtakunnallisesti niin, että sen osuus hakukohteen valinnoista on korkeintaan 10%.
- Korkeakoulujen rahoitusta lisätään niin, että koulutusmäärien kasvattaminen ei heikennä koulutuksen laatua entisestään. Aloituspaiikkojen rinnalla kiinnitetään huomiota opintojen etenemisen tukemiseen niin, että läpäisy paranee ilman kielteisiä vaikutuksia osaamisen tasoon.

Kansainväliset osaajat ja kansainvälinen osaaminen syventävät sekä monipuolistavat osaamista yhteiskunnassa

- Suomen houkuttelevuutta opiskelu- ja työskentelymaana kehitetään erityisesti edistämällä yhteiskunnan avoimuutta sekä työpaikkojen luomisen että työmarkkinapolitiikan keinoin. Houkuttelevuuden lisäämiseksi EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden lukuvuosimaksuista luovutaan. Lyhyellä tähtäimellä kehitetään korkeakoulujen stipendijärjestelmiä.
- Kansainvälisten opiskelijoiden integroitumista niin korkeakouluyhteisöön, suomalaiseen yhteiskuntaan kuin työelämään edistetään kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Kansainvälisten opiskelijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua korkeakouluyhteisössä sekä korkeakoulutuksen kehittämisessä edistetään ja kotimaisten kielten opetusta lisätään.
- Kansainvälisen osaamisen osaamistavoitteet ja sisältö määritellään kansallisella tasolla ja kv-osaamista sisällytetään kaikkiin tutkintoihin. Opiskelijoilla on monipuolisia mahdollisuuksia hankkia kv-osaamista elämäntilanteesta ja tutkinnosta riippumatta.